

Provinciale Staten van Noord-Holland

Voordracht

Haarlem, 20 januari 2015

Onderwerp: Uitvoeringsprogramma Kust: voordracht projecten De Nieuwe Afsluitdijk: Noord-Hollands deel Afsluitdijk (fietspad) en Vismigratierivier.

Bijlagen:

- Ontwerpbesluit
- Projectomschrijving Noord-Hollandse deel Afsluitdijk
- Projectomschrijving Vismigratierivier

1. Inleiding

Provinciale Staten hebben op 3 juni 2013 besloten (beleidskader Uitvoeringsprogramma Kust):

1. Het resterende budget van Uitvoeringsprogramma Kust (UP Kust) in te zetten voor alle Noord-Hollandse Kusten.
2. GS te verzoeken financiële bijdragen aan nieuwe projecten vanuit het UP Kust voor besluitvorming steeds afzonderlijk voor te leggen aan PS.
3. Het beleidskader voor het toetsen van projecten vast te stellen.

De provincie Noord-Holland wordt gevraagd om financieel bij te dragen aan de regionale ambities voor De Nieuwe Afsluitdijk (DNA). Dit betreft de eerste fase van deze ambities, de projecten die een relatie hebben met de versterkingsopgave van Rijkswaterstaat en meeliften in het aanbestedingstraject van het Rijk. Specifiek gaat het om het realiseren van een fietspad aan de Waddenzeezijde met een onderdoorgang onder de A7 bij de sluizen te Den Oever en de voorzieningen die in de dijk nodig zijn voor de zogenaamde Vismigratierivier.

De regio heeft een viertal samenwerkingsovereenkomsten (SOK) met het Rijk gesloten met afspraken over samenwerking, financiering, rollen en taken en eisen waaraan de diverse te realiseren objecten moeten voldoen:

1. Noord-Hollands deel Afsluitdijk
2. Recreatief fietspad (Friese deel)
3. Vismigratierivier
4. Duurzame energie

Portefeuillehouder Water heeft deze SOK-en namens GS van Noord-Holland ondertekend, onder voorbehoud van beschikbaarstelling van de provinciale bijdrage voor de projecten, recreatief fietspad op het Noord-Hollandse deel van de Afsluitdijk (ad. € 3,0 miljoen) en voor fase 1 van de Vismigratierivier (ad. € 2 miljoen) door PS. Hiertoe dient deze voordracht. De vier SOK-en zijn eerder aan u ter kennisname gebracht (zie c-agenda commissie WEB dd. 24 november 2014).

2. Doelstellingen

Programma De Nieuwe Afsluitdijk

Het recreatief versterken van het Noord-Hollandse deel van de Afsluitdijk en de Vismigratierivier zijn onderdeel van het overkoepelende programma De Nieuwe Afsluitdijk (DNA). Naar aanleiding van de noodzakelijke versterking van de Afsluitdijk is in 2011 een Ambitie Agenda Afsluitdijk opgesteld en een Bestuursovereenkomst Toekomst Afsluitdijk Rijk en de regio ondertekend. Het Rijk draagt zorg voor de versterking van de Afsluitdijk en de regio draagt zorg voor aanvullende regionale ontwikkelingen (onder de noemer DNA). Op basis van de bestuursovereenkomst is begin 2013 het Uitvoeringsplan DNA door de betrokken regionale besturen (ook door ons college) vastgesteld. Agenda en Uitvoeringsprogramma beogen projecten tot stand te brengen die bijdragen aan duurzame energie, recreatie en toerisme en natuur rond de Afsluitdijk.

Noord-Hollands deel van de Afsluitdijk

De Afsluitdijk is een icoon en trekt ieder jaar meer dan 300.000 bezoekers en het Monument is daarbij een historische plek, waar passanten even stoppen. We willen het Noord-Hollandse deel van de Afsluitdijk als toeristische trekpleister versterken en meer gelegenheid bieden er geld uit te geven. Daartoe voorziet het programma in de aanleg van een recreatief aantrekkelijk fietsrondje van Den Oever naar het Monument en het uitbreiden en opknappen van het

Monument en zijn omgeving. Noord-Holland en Hollands Kroon zijn verantwoordelijk voor de realisatie van het fietsrondje met de onderdoorgang bij de sluizen bij Den Oever onder de A7 door. Het Rijk knapt de omgeving van het Monument op en pakt de verrommeling aan, en financiert dit ook. Rijk en regio zoeken naar een sluitende business case voor het opknappen/uitbreiden van het Monument. Een verdere toelichting is te vinden in de projectbeschrijving Noord-Hollands deel van de Afsluitdijk.

De afspraken in de SOK Noord-Hollands deel Afsluitdijk en Recreatief fietspad (Friese deel) voorzien in een recreatief fietsrondje aan beide zijden van de Afsluitdijk rond de aldaar gesitueerde toeristische trekpleisters (Monument, Vismigratierivier en sluizen). Een door de regio zeer gewenst recreatief fietspad over de gehele lengte van de Afsluitdijk (met zicht op de Waddenzee) bleek bij het ondertekenen van de SOK-en niet haalbaar te zijn. Het Rijk onderzoekt momenteel de mogelijkheden om het nog ontbrekende deel alsnog mee te kunnen nemen in de aanbesteding van de versterkingsopgave.

Vismigratierivier

De Vismigratierivier is een open verbinding tussen Waddenzee en IJsselmeer, die door zijn lengte van ruim 5 km de voor onze zoetwatervoorziening belangrijke zoet-zout scheiding in stand houdt. Omdat de Vismigratierivier altijd open staat is die veel effectiever dan het gebruikelijke visvriendelijk sluisbeheer, waarbij onder gunstige omstandigheden twee maal per etmaal een intrek van vissen kan plaats vinden. Vismigratie laat grotere aantallen en ook soorten door, die zich laten meedrijven met de opkomende vloedstroom. Er zijn aanwijzingen dat een geleidelijke overgang van zout naar zoet van groot belang is voor trekvis, deze ontbreekt bij het sluisbeheer.

Het buitendijkse deel van de Vismigratierivier voorziet in een ongestoord vogeleiland voor belangrijke N2000-doelsoorten en is geschikt als hoogwatervluchtplaats. De Vismigratierivier maakt kwelderontwikkeling mogelijk en zorgt voor extra voedsel voor vogelpopulaties die momenteel een neerwaartse trend vertonen door voedselgebrek. De Vismigratierivier dient ook een recreatief doel. Een observatorium maakt vissen zichtbaar en vismigratie beleefbaar en wordt daarmee een publiekstrekker.

De voordracht heeft betrekking op fase 1 van de Vismigratierivier. Dit betreft de werkzaamheden die mee gaan in de aanbesteding door Rijkswaterstaat, bestaande uit een coupure (doorgang door de dijk) en het maken van twee openingen door de aanwezige havendam. Een verdere toelichting (mede op fase 2) is te vinden in de projectbeschrijving Vismigratierivier.

Beleidskader Uitvoeringsprogramma Kust

Het project en alle onderdelen voldoen aan de belangrijkste toetsingskaders uit het beleidskader Uitvoeringsprogramma Kust:

1. Ze liggen aan de Waddenzee of het IJsselmeer en zijn gerelateerd aan dijkversterkingsprojecten.
2. De ruimtelijke kwaliteit (landschappelijk, recreatief en economisch) wordt door de uitvoering verbeterd.
3. Er dient een medefinanciering te zijn van minimaal € 25.000,- van regionale partijen en/of fondsen.

De projecten zijn duurzaam, in die zin dat ze bewoners en ondernemers een blijvende meerwaarde bieden.

Raakvlakken provinciaal beleid

Het recreatief versterken van het Noord-Hollandse deel van de Afsluitdijk en de Vismigratierivier dragen bij aan de uitvoering van provinciaal beleid, en wel zoals dit is vastgelegd in de volgende relevante Agenda's en programma's:

1. *Agenda Groen*. Hierin wordt een groen, aantrekkelijk en toegankelijk Noord-Holland nagestreefd. Het recreatief fietspad verhoogt de beleefbaarheid van het Wad door het toegankelijk maken van de Waddenzee. De Vismigratierivier omvat een flink stuk natuurontwikkeling.
2. *Economische agenda*. Beide projecten dragen bij aan de kwalitatieve en kwantitatieve verbetering van het toeristische potentieel van Noord-Holland. De recreatieve versterking van het traject Den Oever – Monument sluit direct aan op de economische versterking van

Den Oever. De Vismigratierivier wordt ook een toeristische attractie, en draagt –hoewel op Fries grondgebied gelegen- bij aan de attractiviteit van de gehele Afsluitdijk.

3. *Het programma Kop van Noord-Holland*. Dit is de regionale publieke samenwerking, gericht op het samen creëren van ruimtelijk-economische voorwaarden waardoor het wonen, werken en recreëren in de regio wordt versterkt en verbeterd. De recreatieve versterking van de Afsluitdijk draagt daar direct aan bij.

Waddennisie

Naast aansluiting bij de genoemde provinciale Agenda's, sluiten beide projecten goed aan bij interprovinciaal beleid. Specifiek zoals omschreven in 'Wadden van allure!', een gezamenlijke Waddennisie van de provincies Fryslân, Groningen en Noord-Holland. Hierin worden twee hoofddoelen beschreven; het versterken en optimaal kunnen beleven van de fysieke en ecologische kwaliteiten van het Waddengebied en het bieden van ruimte voor o.a. (sociaal)economische ontwikkelingen en innovatie.

3. Organisatie, financiering en communicatie

De afspraken rond beide projecten zijn vastgelegd in SOK-en, die in nauwe samenwerking tussen Rijk en regio zijn opgesteld. De regionale partners zijn: Provincies Noord-Holland en Friesland, de gemeente Hollands Kroon, Sudwest Fryslân en Harlingen. Het Rijk wordt vertegenwoordigd door Rijkswaterstaat (RWS).

De werkzaamheden voor het recreatieve Fietspad, de omgeving van het Monument en de eerste fase van de Vismigratierivier (de doorgang door de dijk) worden meegenomen in het door RWS aan te besteden DBFM-contract van het Rijk. Dit contract omvat ontwerp, aanleg, financiering en onderhoud voor de komende 25 jaar. Voor de aanbesteding zal voor beide projecten een realisatieovereenkomst worden opgesteld (ROK), met de definitieve afspraken over de financiering en eisen waaraan de diverse te realiseren objecten moeten voldoen.

In de SOK Noord-Hollandse deel van de Afsluitdijk is voor een totaalbedrag van € 8 miljoen aan afspraken gemaakt. Noord-Holland neemt daarvan € 3 miljoen voor zijn rekening voor de realisatie en (afkoop van) toekomstig beheer en onderhoud van het recreatieve fietspad door Rijkswaterstaat. De gemeente Hollands Kroon draagt € 0,2 miljoen bij en voor het resterende deel is in de eerste helft van 2015 een subsidieaanvraag bij het Waddenfonds beoogd. Het Rijk investeert voor 4,5 miljoen in de omgeving van het Monument. Voor het opknappen en eventueel uitbreiden van het Monument zelf volgt een samen met het Rijk op te stellen business case, die een plek zal vinden in de nog op te stellen ROK.

In de Kaderbrief 2015 hebben PS € 1,5 miljoen beschikbaar gesteld voor het opknappen van de omgeving van het Monument. In de onderhandelingen met het Rijk over de SOK, is afgesproken dat het Rijk de kosten van het opknappen van de omgeving van het Monument geheel voor zijn rekening neemt, als de provincie Noord-Holland zorg draagt voor de dekking van het recreatief fietspad op het Noord-Hollandse deel van de Afsluitdijk. Zo is dit in de SOK vastgelegd. Deze voordracht impliceert dus een herbestemming van de genoemde € 1,5 miljoen.

In de SOK Vismigratierivier is voor een totaalbedrag van € 17,8 miljoen aan afspraken gemaakt. Noord-Holland neemt daarvan € 2 miljoen voor zijn rekening als bijdrage aan het realiseren van de doorgang door de dijk en het maken van twee openingen in de bestaande havendam. Het Rijk voorziet in het onderhoud van dit deel van de Vismigratierivier. Het totaalbedrag van € 17,8 miljoen voorziet in een eenmalig afkoop van het toekomstige beheer en onderhoud door Rijkswaterstaat.

Na het GS-besluit van 18 november 2014 over de ondertekening van de SOK-en is een persbericht uitgegaan en een bijeenkomst voor de pers belegd. Na het ondertekenen van de ROK-en, medio 2015, is een soortgelijk persmoment te verwachten.

4. Proces, procedure en evaluatie

Nadat Provinciale Staten de benodigde budgetten beschikbaar hebben gesteld, vervalt het voorbehoud dat ten aanzien van de ondertekening van de SOK-en gemaakt is. Medio 2015 volgen de ROK-en voor de projecten die meegaan in de aanbesteding van Rijkswaterstaat. Als de gevraagde financiële inzet aan Noord-Holland buiten de kaders van de SOK-en gaan vallen, zal dit opnieuw aan PS worden voorgelegd. Er is nog niet voorzien in een evaluatiemoment.

5. Voorstel

Wij stellen u voor te besluiten overeenkomstig het bijgaande ontwerpbesluit.

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

J.W. Remkes, voorzitter

mw. mr. G.E.A. van Craaikamp, provinciesecretaris

Ontwerpbesluit

Nr.

Provinciale staten van Noord-Holland;

gelezen de voordracht van Gedeputeerde Staten van;

gelet op ...;

besluiten:

Voor het uitvoeren van de Samenwerkingsovereenkomsten De Nieuwe Afsluitdijk (DNA) in totaal € 5 miljoen beschikbaar te stellen:

- a.* € 3 miljoen voor het recreatief fietspad op het Noord-Hollandse deel van de Afsluitdijk;
 - b.* € 2 miljoen voor fase 1 van de Vismigratierivier;
- ten laste van de bestemmingsreserve Actieprogramma 2010, budget Uitvoeringsprogramma Kust

Haarlem,

Provinciale staten voornoemd,

J.W. Remkes, voorzitter

Mr. J.J.M. Vrijburg, statengriffier